

Datum
2021-05-28
Adress

Yttrande

Diarienummer
SBN-2021-411

Till
Kommunstyrelsen

Yttrande över Remiss från Finansdepartementet - Boverkets promemoria Önskemål om utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem STK-

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret ställer sig positiva till att Boverket får ett utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek och utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet. Friytornas storlek är en grundkvalitet och den enda kvalitetsaspekt som genom plan- och bygglagen kan säkerställas över tid, medan andra kvaliteter i utemiljön i huvudsak måste hanteras i annan ordning.

Yttrande

Friytors ställning mot andra anspråk på marken

SBK delar bakgrundsbeskrivningen kring att de allmänna råden kring friytor för skolor och förskolor inte ger tillräckligt stöd för kommunernas processer, eftersom anspråken på tillgänglig mark är stora och att önskemål om tillräcklig friyta ställs mot andra intressen på ett sätt som riskerar att behoven av friyta inte tillgodoses.

Vikten av förutsägbarhet

Den mångfald av verksamma inom skol- och förskoleverksamhet som finns idag, gör att det finns ett stort behov av att kunna förutse vilka krav som kommer att ställas i planeringsprocessen. Eftersom omfattningen av friytan kan ställas emot andra ytanspråk är det svårt att se att en sådan förutsägbarhet kan uppnås om inte friytans minsta mått definieras.

Barnkonventionen och friytor

Tillräckligt stora friytor och friytor av god kvalitet är relaterade till barnkonventionens artiklar 21, 24 och 31 med flera. Dessa handlar om att skolan ska hjälpa barnets utveckling, att barnet har rätt till bästa möjliga hälsa och att barnet har rätt till lek och vila. För att potentialen med friytor ska tas tillvara krävs att friytorna ses som en förutsättning för verksamheten. Det borde vara rimligt att slå fast att den ambitionsnivå som kommunen

antagit i sina riktlinjer angående friytor ska vara vägledande vid beslut om detaljplaner och bygglov.

Planering av friyta vid detaljplanering

Detaljplaner som ska kunna fungera över lång tid behöver ofta utformas med ett visst mått av flexibilitet. En detaljerad prövning av lämpligheten görs i bygglovprocessen. Det kan gälla olika krav som schematiskt prövas i detaljplanen: trafikbuller, parkering eller dagsljuskrav i nya bostäder. Likadant behöver friytan prövas för den användning som anges i bygglov. Till exempel förekommer det att en verksamhet helt eller delvis ställer om mellan grundskola och förskola, vilka ställer olika krav på storleken för friytan. Boverket menar att det inte går att hindra att bygglov medges för att genomföra hela den byggrätt som detaljplanen medger, även om det innebär att friytan kommer att bli för liten för den tilltänkta verksamheten. Konsekvensen av ett sådant synsätt innebär att detaljplanen alltid behöver precisera användningen (ex S1 – förskola), vilket minskar flexibiliteten av detaljplanen över tid.

Bygglovplikt och verksamhetsanpassad friyta

Det är viktigt att de krav på förändrad friyta som en eventuell föreskrift anger, följer vad som anses vara bygglovpliktigt. Malmö anser att det är bygglovpliktigt att byta mellan förskola och grundskola, medan att byta årskurser för en befintlig grundskola inte är skäl för ny bygglovprövning, och behöver därför heller inte prövas mot plan- och bygglagen. Därför är det följaktligen inte lämpligt att ställa andra krav för friytans omfattning för olika årskurser inom grundskola.

Vilka verksamheter som ska omfattas av föreskriften behöver definieras, för att det ska vara tydligt när den ska tillämpas. Det exempel som anges – ”skola, förskola, fritidshem eller annan jämförlig verksamhet” lämnar alltför mycket tolkningsutrymme.

Plan- och bygglagen och långsiktig markanvändning

Plan- och bygglagen ger kommunerna möjlighet att planera för ytors omfattning och användning, men har mycket begränsade möjligheter att påverka ytornas kvalitet. I ett långsiktigt perspektiv är ytornas omfattning - det vill säga storlek - den enda säkra planeringsförutsättningen. En bebyggd yta återgår mycket sällan att bli obebyggd, medan en obebyggd yta ofta ses som möjlig exploaterbar mark. Det finns därför skäl att ge kommunerna stöd i att bedöma hur stora ytor som ska hållas obebyggda, i detta fallet för att kunna användas som friytor. Boverket har inte för avsikt att ange hur stora friytorna bör vara för att kravet om friyta vid skola, förskola och fritidshem ska anses vara uppfyllda, därmed ställs kommunen inför samma dilemma som idag när dessa ska hävdas mot andra intressen.

Relation mellan storlek och kvalitet på friyta

Plan- och bygglagen ger få möjligheter att reglera kvaliteter. I detaljplanen kan vi reglera yta och höjdsättning. Övriga kvaliteter uppmuntras i dialog i bygglovprocessen, men är i sig inte bygglovpliktiga och därför svåra att säkerställa över tid. Vegetation (företrädesvis naturlig vegetation) ger stora hälsovinster och kvaliteter i utemiljön. Ett möjligt mått för friytans storlek är att titta på vilken yta som krävs för att vegetation ska kunna frodas utan alltför omfattande slitage. Malmö har bedömt att gränsen går ungefär vid 30 kvm/barn, och det är med den erfarenheten som vi planerar för särskilt nya förskolor. Det hade varit välkommet

med större studier av tillämpad forskning som på ett tydligare sätt kan belägga relationen mellan storlek och kvalitet. Eftersom ytans storlek begränsar eller möjliggör vegetation och övriga kvalitetskrav, går det redan nu att sluta sig till att ytans storlek bör ses som den viktigaste kvaliteten i sig.

Befintliga förskolor och skolor

Det finns idag en bred palett av sätt att bedriva förskole och skolverksamhet. Det finns välfungerande verksamheter som har snålt tilltagna friytor, och som hittat sätt att kompensera för denna bristen. Efterfrågan på förskole- och grundskoleplatser varierar också över tid, det kan då finnas ett behov av mer flexibla lösningar en viss period. Nya förskolor och skolor bör planläggas med tillräckliga friytor på egen tomt, men befintliga förskolor och skolor bör ges möjlighet att ställa om verksamheten över längre tid. Detta betyder att föreskriften behöver ge utrymme för att särskilja nyplanering av skolor och förskolor och befintliga verksamheter.

Skolor och förskolor som organiserar sig på annat sätt

Det finns skolor och förskolor som hittar andra sätt att organisera utevistelsen än på egen gård. Det kan handla om olika typer av uteförskolor eller förskolor där en utflyktsbuss regelbundet knutits till verksamheten. Det bör även framgent vara möjligt att medge denna typ av verksamhet, som ett komplement till den ordinarie planeringsmodellen.

Konsekvensbeskrivning av utökat bemyndigande av föreskrifträtt

Konsekvensbeskrivningen behöver utvecklas, bland annat med hur pågående och befintliga verksamheter berörs av föreslagen ändring.]

ordförande

.....
Sofia Hedén (S)
.....

sekreterare

.....
Kristina Andersson
.....

Särskilt yttrande

Martin Molin (C), Darko Simic (M), Göran Wiberg (M) och Mats Brogren (M) med instämmande av Susanne Ydstedt (M), Peter Ahlström (M), Petra Lundgren (M) och Bengt Svensson (C) lämnar in ett särskilt yttrande, bilaga § 184a.